Vidas SEMĖNAS

Exploration of Sudata group I barrows

In 1998-1999 in Sudata barrow cemetery (Švečionys district), the Nalšia Museum explored 3 barrows (No 29, 30 and 32). Their diameter was 9-15 m, the height was 0,5-1,3 m. Barrows No 29 and 30 were inside of stone circles, and barrow No 32 was surrounded by two ditches and pits. In barrow 29 four cremations were found, and in barrows No 30 five cremations were found. In barrow No 32 no burials were discovered. The barrows are dating from the 6-12th century.

Andra SIMNIŠKYTĖ

GALINIŲ (UŽPALIŲ) PILKAPYNO TYRINĖJIMAI 1998 M.

Galinių (Užpalių) pilkapynas yra Utenos r., maždaug 2 km į P nuo Užpalių miestelio, dešinėje kelio į Vyžuonas pusėje. Už poros šimtų metrų į ŠR yra Galinių (Užpalių) senovės gyvenvietė. Archeologinėje literatūroje pilkapynas vadinamas Užpalių miestelio vardu. Tačiau iš tiesų jis yra už šio miestelio ribų, Galinių kaime. Anksčiau pilkapyną sudarė apie 100 pilkapių ar į juos panašių žemės kauburių, kurių dalis buvo apdėta akmenimis. Tai vienas anksčiausiai Rytų Lietuvoje tyrinėtų pilkapynų. Dar 1845 m. paminklą kasinėjo dvarininkas P. Vilčinskis, radęs degintinių kapų su I tūkst. įkapėmis (dalis jų išliko Valstybiniame Ermitaže Sankt Peterburge). 1935 m. į muziejų Kaune pateko 2 apdegę I tūkst. II pusės kirviai. Dar vienas, V a. datuojamas, kirvis rastas 1990 m. Tačiau be platesnių tyrinėjimų neįmanoma tiksliai apibrėžti šio paminklo chronologijos, nes jam priskiriami tiek III–IV a., tiek XI–XII a. dirbiniai.

Vietovė smėlinga, gausu įvairios formos neaiškaus paminkliškumo kauburių. Šalia paminklo yra kelios gyvenamosios sodybos. Tai lėmė, jog dalį pilkapių žalojo ūkinė veikla.

1998 m. ištirti 2 pilkapiai, buvę pilkapyno ŠV dalyje, netoli sodybos. Abu gerokai apardė juose iškastos duobės šiukšlėms pilti.

Pilkapis Nr. 1 (ilgasis) – tai pailga, maždaug 0,6–0,7 m aukščio, 9 m pločio ir 20 m ilgio kalvelė, kurios Š ir ŠR dalyje buvo ryškūs neseniai užkasto

šiukšlyno pėdsakai. Kaip paaiškėjo, suardyta ne tik Š ir ŠR, bet ir centrinė pilkapio dalis. Rasti 3 degintiniai kapai. 2 iš jų (kapai Nr. 1, 2) buvo su įkapėmis. Kapas Nr. 1 buvo centrinėje, suardytoje pilkapio dalyje, 20 cm gylyje. Degintiniai kauliukai sumaišyti su sampilo smėliu, be angliukų, pasklidę maždaug 10 m² plote. Kapo duobės kontūrai neišryškėjo. Daugiausia kauliukų koncentravosi 6 m² plote, 0,2–0,5 m gylyje. Tarp pasklidusių kauliukų rastas peiliuko fragmentas ir geležinė diržo sagtis. Atlikus antropologinius tyrimus, paaiškėjo, jog čia galėjo būti palaidoti mažiausiai 3 mirusieji. Žymiai geriau išlikęs kapas Nr. 2, PV pilkapio dalyje, 0,4 m gylyje. Jame rasti 2-jų žalvarinių apskritų plokštelių su iškilia centrine dalimi fragmentai, žalvario lydinys, įvijinis žiedas ir kelios šukelės. Kapas įrengtas keliais etapais. Iš pradžių, pabarsčius pirminį žemės paviršių švariu gelsvu smėliu (0,7 m gylyje), ant jo, maždaug 4 m² plote, suberta dalis gana stambių, su peleningu smėliu sumaišytų kauliukų bei be jokios tvarkos įmesti keli dirbinukai. Pabaigoje užpiltas smėlis su smulkių kauliukų likučiais bei keliais dirbinukais. Kapas Nr. 3 buvo įrengtas Š pilkapio dalyje, 40–45 cm gylyje išryškėjusioje 2×1,3 m dydžio ir 0,5 m gylio duobėje, kurios užpildas – tamsiai rudas smėlis be angliukų. Radinių nerasta, tik ŠV jos dalyje labai gausu degintinių kauliukų.

Pilkapis Nr. 2 buvo apvalus, 7 m skersmens, 0,4–0,6 m aukščio. Jame rastas degintinis kapas, kuris buvo įrengtas švariai iš laužavietės išrinktus sudeginto mirusiojo kaulus sumaišius su smėliu ir išbarsčius ant pilkapio pagrindo maždaug iki 0,4–0,45 m storio sluoksneliu 4 m² plote. Tarp degintinių kauliukų aptikti 2 susilydę emalio karoliai, pentino (?) sagtis, žalvarinė juostelė, geležiniai apkaustėliai.

Tyrinėjimų metu rasti dirbiniai leidžia kapus datuoti paskutiniu I tūkst. ketvirčiu.

Andra SIMNIŠKYTĖ

Exploration of Galiniai (Užpaliai) barrow cemetery in 1998

In 1998 in Galiniai barrow cemetery (Utena district) LIH explored 2 barrows. One of them appeared to be a long barrow. The burials found in these barrows are dating from the 7-10th century.

Andra SIMNIŠKYTĖ

VAINEIKIŲ PILKAPYNO TYRINĖJIMAI 1998 M.

1998 m. buvo tęsiami tyrinėjimai Vaineikių pilkapyne (Rokiškio r.). 1997 m. pradėjus tirti paminklą, iškastas 1 pilkapis ir kelios perkasos (žr. *ATL 1996 ir 1997 metais*, V., 1998, p. 155–156). 1998 m. ištirti 2 pilkapiai. Sampiluose rasta 11 kapų ir jų pėdsakų. Per 2 tyrinėjimų sezonus ištirti 3 pilkapiai, kuriuose buvo 15 griautinių kapų.

Pilkapio Nr. 2 sampilas nuskleistas, apie 8 m skersmens. Akmenų vainiko neišlikę. Kartu su 1997 m. ištirtu kapu Nr. 1 pilkapyje buvo 6 palaidojimai, arti žemės paviršiaus – 5–30 cm gylyje.

Pilkapio Nr. 3 Š dalis nuarta. Išlikęs sampilas buvo 9–10 m skersmens, 0,7–0,9 m aukščio. Šiame pilkapyje užfiksuoti akmenų vainiko (?) likučiai, kurie nesudarė taisyklingo lanko. Akmenys nedideli (17×8×6 cm, 10×8×8 cm ir pan.), beveik visi skaldyti. Čia taip pat rasti 6 griautiniai kapai, buvę 20–60 cm gylyje.

Kapai pilkapiuose orientuoti įvairiai: 1 kapas – į R, 1 – į ŠR, 1 – į PR, 1 – į P, 2 – į V, 2 – į PV, kitų kapų orientacija neaiški. Anksčiausi kapai įrengti ant pagrindo. Šalia jų, galvūgalyje ir (ar) kojūgalyje, padėti nedideli 1–2 akmenukai (pilkapis Nr. 2, kapai Nr. 5, 6). Vėliau mirusieji buvo įkasami į sampilą, tačiau duobių kontūrai neišryškėjo. Dalis mirusiųjų įkasti akmenų vainiko vietoje (pilkapis Nr. 2, kapas Nr. 3; pilkapis Nr. 3, kapas Nr. 3).

1998 m. rasti 2 vyrų, 5 moterų ir paauglio kapai. Kitų lytis neaiški. Vyrų kapai labai skurdūs. Pilkapyje Nr. 3, kape Nr. 1, kojūgalyje, rasti neaiškaus geležinio dirbinio fragmentai, o kape Nr. 3 vyras palaidotas tik su įvija dubens srityje. Moterų kapai turtingesni.

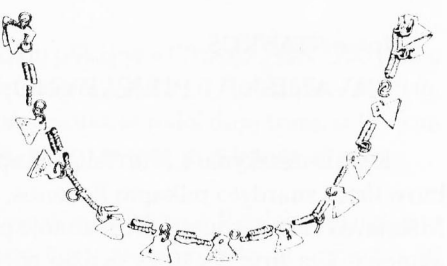

Pav. 17. Galvos ar kaklo apvara iš Vaineikių pilkapyno pilkapio Nr. 3, kapo Nr. 5.
Fig. 17. Headband or necklace from burial No. 5, barrow No. 3, Vaineikiai barrow cemetery.